DOI: 10.3359/oz0804204

poročilo

KONFERENCA *IFLA 2008*

Konferenca IFLA 2008 z naslovom *Libraries without borders: Navigating Towards Global Understanding* (Knjižnice brez meja: Krmarjenje proti globalnemu razumevanju) je potekala v Quebecu v Kanadi od 10. do 14. avgusta 2008.

Na otvoritvi so nastopili številni govorniki: **Michaëlle Jean** (generalna guvernerka Kanade), **Claude Bonnelly** (predsednik Nacionalnega organizacijskega odbora), **Marguerite Blais** (predstavnica uprave Quebeca), **Claudia Lux** (predsednica Ifle) in **Dany Laferriere**. Prireditev je spremljal pester kulturni program, nastopil je tudi profesorski zbor Univerze Laval, ki je podelila častni doktorat **Ismaëlu Serageldinu**, direktorju Aleksandrijske knjižnice.

Sledijo kratki povzetki prispevkov, ki sem jih poslušala, ali reference nanje.

Dobava dokumentov in souporaba virov Globalna souporaba virov preko meja: Premagovanje geografskih, jezikovnih in konceptualnih meja v medknjižnični izposoji in servisih dostave dokumentov

Michael Ireland (CISTI, Kanada) je predstavil dva nova spletna servisa, *Discover* in *eBook Loans*, ki namesto dosedanje dostave tiskanih dokumentov omogočata dostavo e-dokumentov (*New Directions in Digital Information Delivery in the Web Environment at the Canada Institute for Scientific and Technical Information*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/074-Ireland-en.pdf). Reakcije knjižnic na novo ponudbo so bile različne: nekatere zelo pozitivne, nekatere nevtralne, nekaj pa je bilo tudi negativnih. **Ngian Lek Choh** (National Library of Singapur) je predstavila singapurski projekt razvoja novih načinov dostave dokumentov (*Libraries without Borders: Content Delivery, Singapore Style,* http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/074-Wah_Choh-en.pdf). Opisala je tri pristope oziroma modele, ki jih proučujejo in preizkušajo. Prvi model je povzet po modelu restavracije: v restavraciji dobi gost jedilni list, izbere jed in osebje jed pripravi. Skladno s tem modelom mora knjižnica poskrbeti za katalog razpoložljivih vsebin, poiskati in zapakirati vsebino, pri dostavi paziti, da so upoštevane pravice uporabe, ter poskrbeti za plačilo. Model se obrestuje, če so zahteve po njem velike in če je tudi vrednost vsebine dovolj velika, da se naložba povrne. Drugi model je povzet po modelu ribolova: uporabnik, ki pozna ribe, se poda na odprto morje in vrže vabo. Od ulova zadrži to, kar potrebuje, drugo izpusti nazaj v morje. Po tem modelu knjižnice dostavijo vsebino na mesta, kjer so uporabniki (Google, YouTube, Flicker, Wikipedia, My-Space. Facebook itd.), in pri tem uporabijo orodja, ki jih razvijajo in vzdržujejo drugi. Pri tretjem modelu je uporabljen franšizni pristop, ki ga narekujejo zahtevnejši uporabniki predvsem z raziskovalnega področja. Knjižnica lahko ponudi uporabnikom različne API-servise, da jih vključijo v svoje portale. **Maria Musoke** (Makerere University, Uganda) je predstavila servis za dostavo dokumentov, ki izboljšuje dostop do informacijskih virov v oddaljeni Ugandi (*Document Delivery Services Enhance Access to Information Resources in Remote Uganda*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/074-Musoke-en.pdf). **Günter Mühlberger** (University of Innsbruck) je predstavil projekt *eBooks on Demand (EOD) – a European Digitisation Service*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/074-Gstrein_Muhlberger-trans-en.pdf). V projektu sodeluje 13 knjižnic iz 8 evropskih držav – med njimi je tudi Slovenija. Na osnovi povpraševanja se knjiga (če še ni digitalizirana) digitalizira, arhivira in v nekaj dneh dostavi uporabniku. Za digitalizacijo in obdelavo naročila poskrbi vsaka posamezna knjižnica, naročanje, dostava e-knjige uporabniku in elektronsko plačilo pa se izvajajo preko osrednjega servisa. Za projekt je pomembno predvsem to, da privablja k sodelovanju še druge knjižnice.

Ohranjanje (digitalnega) gradiva, informacijska tehnologija: Zveza IFLA-CDNL za bibliografske standarde (ICABS) in pravne knjižnice

V prvem delu predstavitev je bil poudarek na obravnavi digitalnih vsebin na fizičnih nosilcih, v drugem delu pa na infrastrukturi za ohranjanje digitalnih vsebin. **Mona Jimenez** (New York University) je predstavila težave, s katerimi se srečujejo pri dostopu do večvrstnega gradiva (multimedijev) na CD-ROM-ih *(Interactive multimedia on CD-ROM: experiments with risk assessment*, http://

www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Jimenez-en.pdf). Poudarila je predvsem zelo pomanjkljive metapodatke o strojni in programski opremi, potrebni za dostop do vsebin na CD-ROM-ih. **Rory McLeod** (The British Library) je predstavil različne fizične nosilce digitalnih vsebin in tveganja, ki so povezana z upravljanjem zbirk na teh nosilcih (*Risk Carriers – The risk faced by hand held media*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-McLeod-en.pdf). Razpoložljivost digitalnega objekta ni dovolj, prav tako ni dovolj, da poznamo format zapisa. Treba je poznati strojno in programsko opremo, s katero je možno digitalni objekt predstaviti. Ker je poznavanje obojega omejeno, je tudi ugotavljanje tveganja omejeno. **Colin Webb** (National Library of Australia) je predstavil prispevek več avtorjev, ki si prizadevajo, da bi postopke ohranjanja digitalnega gradiva na fizičnih nosilcih integrirali v splošni postopek ohranjanja in vključevanja gradiva v skupni arhiv (*Media Matters: developing processes for preserving digital objects on physical carriers at the National Library of Australia*, http://www.ifla.org/IV/ifla74&papers&084/Webb/en.pdf. **Seamus Ross** (University of Glasgow) je predstavil projekt Packaged Object Ingest Project – POIP, ki se izvaja v okviru projekta ERPANET in ga financira EU. Cilj projekta je ugotoviti zahteve, postopke in izzive, ki so povezani s prenosom digitalnih vsebin s fizičnih nosilcev v repozitorije (*Ingest Strategies for Digital Libraries: the Challenges of Handling Portable Objects*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Rusbridge_Ross-en.pdf). Ročni postopki so zelo dragi, zato proučujejo možnosti avtomatskih prenosov. **Reinhard Altenhöner** (Deutsche Nationalbibliothek) je predstavil kooperativni projekt izgradnje digitalnega arhiva v Nemčiji (*Implementing a cooperative long-term preservation infrastructure solution for heterogeneous institutions – report on activities in progress in Germany*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Altenhoener-en.pdf). Projekt je z organizacijskega stališča zelo zahteven zaradi heterogenosti partnerjev ter njihovih zbirk in zahtev. **Margaret Low** (California Digital Library) je predstavila infrastrukturo kalifornijske digitalne knjižnice (CDL) in načrte za njeno dopolnitev z novimi modeli (*Infrastructure models used by California Digital Library' Preservation Projects*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Low-en.pdf). Izpostavila je izzive, s katerimi se soočajo, ko skušajo slediti najnovejšim tehnologijam, ter nevarnosti, da jih pri zagotavljanju zanesljivega in varnega repozitorija digitalnih vsebin premami večna želja po "najmodernejšem". **Andrea Japzon** (Drexel University) je poudarila potrebo po sodelovanju med knjižnicami in uporabniki z namenom ohranjaniti osebne digitalne zbirke ter predstavila model takega sodelovanja (*A Model of and Support for a Digital Preservation Infrastructure that Connects Individuals to Libraries,* http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Japzon-en.pdf). Meni, da je ohranjanje kulturnih in zgodovinskih digitalnih vsebin stvar države, kulturnih ustanov in posameznikov. **Christian Lupovici** (Bibliothèque nationale de France) je v svojem prispevku govoril o tehničnih in organizacijskih vidikih ohranjanja digitalnih vsebin v Nacionalni knjižnici Francije (*Digital preservation at the National Library of France: a technical and organizational overview*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Bermes_Carbone_Ledoux_Lupovici-en.pdf). Poudaril je potrebo po mednarodnem sodelovanju in potrebo po stalnem izobraževanju osebja. **Pam Armstrong (**Library and Archives Canada) je predstavila digitalni repozitorij, ki ga gradijo v sodelovanju z državno upravo Kanade, kanadskimi založniki, kanadskimi digitalnimi iniciativami in mednarodnimi organizacijami (*Library and Archives Canada: Towards a Trusted Digital Repository,* http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Armstrong-en.pdf). Največji izziv je koordinacija aktivnosti številnih ustanov. Zaradi uporabe različnih sistemov so stroški petkrat višji, zato si prizadevajo sisteme integrirati v enoten sistem. ***Steve Knight*** (National Library of New Zealand) je predstavil aktivnosti za ohranjanje digitalnih vsebin v nacionalni knjižnici Zelandije (*From Theory to Practice: Digital Preservation at the National Library of New Zealand*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/084-Knight-en.pdf).

Teorija in raziskave v knjižničarstvu: Knjižnice kot prostor in kraj – teoretični pristopi

Andreas Vårheim (University of Tromsø, Norveška) je predstavil teoretični vidik ustvarjanja družbenega kapitala v splošnih knjižnicah (*Theoretical approaches on public libraries as places creating social capital*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/091-Varheim-en.pdf). Splošne knjižnice so ustanove univerzalnega značaja in mesta, kjer se ljudje srečujejo. Večina ljudi, pa naj bodo njihovi uporabniki ali ne, jim zato izraža visoko stopnjo zaupanja in jim s tem priznava vlogo ustvarjalca družbenega kapitala. To ugodno vpliva na razvoj družbe, izobrazbene ravni, demokracijo in učinkovitost državne uprave, na gospodarski razvoj in nasploh na dobro počutje posameznikov. **Olaf Eigenbrodt** (Humboldt-Universität zu Berlin) je predstavil zamisli o tem, kako bi model javne sfere, ki ga je pred 50 leti razvila Hanne Arendt, uporabili pri knjižnicah (*Societal Places: The constitution of library space through activity*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/091-Eigenbrodt-trans-en.pdf). V več kot 500 letih so si knjižnice nabirale izkušnje v oblikovanju ustreznega okolja za svoje uporabnike. Današnji čas pa jim narekuje, da prostor prilagodijo aktivni vlogi uporabnikov v informacijskih procesih. **Trudi Bellardo Hahn** (University of Maryland) je predstavila rezultate raziskave, ki primerja knjižnico v vlogi stvarnega zastopnika širšega abstraktnega poslanstva in ciljev univerze kot celote s cerkvijo kot zgradbo, ki pa ima vlogo stvarnega zastop-

nika duhovnih ciljev cerkve kot organizacije (*Library as Sacred Place: Applying the Psychology of Religion to the Academic Library as Sanctified Space and Implications for Measurement and Evaluation*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/091-Hahn_Jackson-en.pdf). Rezultati raziskave kažejo, da si študentje želijo novih tehnologij, glede prostora pa dajejo prednost tradicionalnemu akademskemu okolju. **Marielle de Miribel** (Université Paris X) je predstavila nekaj možnosti za boljšo izrabo prostorskih pogojev v knjižnicah (*Some reflections on space in libraries*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/091-deMiribel-en.pdf). Pri tem je prenesla rezultate raziskav s področja arhitekture, sociologije, trženja in komunikologije na knjižnico in ugotovila, da knjižničarji običajno s temi raziskavami niso dobro seznanjeni. **Conghui Fang** (Nanjing University of Science and Technology) je predstavil univerzitetno knjižnico, ki vzporedno s procesi demokratizacije na Kitajskem postaja za študente vse bolj okolje za družabno življenje oziroma ob "domu" in "službi" tisto novo "tretje mesto" (*University Library: The "Third Place" for Students*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/091-Fang-en.pdf). **Mary Niles Maack (**University of California at Los Angeles) je v svoji predstavitvi prikazala rezultate raziskave o zgodovini pojavljanja pojma knjižnice kot prostora v angleških enciklopedijah, specializiranih za področje knjižničarstva in informacijskih znanosti (*Place and Space as Presented in English Language Library and Information Science Encyclopedias*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/091-Maack-en.pdf).

Bibliografska kontrola: Novi izzivi na področju bibliografske kontrole v Severni Ameriki

Liz McKeen (Library and Archives Canada) je govorila o izzivih (selekcija digitalnih virov, dostopnost obstoječih metapodatkov v knjižnici, tehnologija spleta 2.0, racionalizacija, sodelovanje, personalizacija podatkov, standardi, integracija itd.), s katerimi se srečujejo v knjižnici pri zagotavljanju dostopa do elektronskih virov (*Bibliographic Access at Library and Archives Canada: the digital challenge*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/096-McKeen-en.pdf). ***Mireille Huneault* (**Bibliothèque et Archives nationales du Québec Montréal) je predstavila aktivnosti knjižnice, ki že od 18. stoletja skrbi za ohranitev vsega, kar je objavljeno v Québecu (*Bibliothèque et Archives nationales du Québec: Action for Québec Documentary Heritage*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/096-Huneault-en.pdf). Pojav elektronskih virov in s tem nove paradigme predstavlja velik izziv za nabavo, katalogizacijo in diseminacijo informacijskih virov, kar ob sodelovanju večjega števila knjižnic poskušajo reševati z vzpostavitvijo vzajemnega kataloga. **Beacher Wiggins** (Library of Congress) je predstavil aktivnosti Kongresne knjižnice pri uvajanju sprememb na področju bibliografske kontrole (*The Library of Congress takes a look at the future of bibliographic control*). Omenil je ukrepe racionalizacije v zadnjih letih (ukinitev normativne kontrole za serijske publikacije, vzpostavitev novega knjižničnega sistema), predvsem pa aktivnosti v zvezi s testiranjem RDA in FRBR. Testiranje se bo nadaljevalo še v drugih vrstah knjižnic, v OCLC-ju, ExLibrisu in VTLS-ju ter v knjižnicah zunaj ZDA. S testiranjem želijo ugotoviti uporabnost RDA v procesu katalogizacije, potrebne spremembe formata MARC 21, ceno zapisov, kreiranih na osnovi RDA, ter stroške morebitnih konverzij. Podobno kot že na konferenci ALA je poudaril, da začetka implementacije ne načrtujejo pred letom 2010. **Patrice Landry** (Swiss National Library) je predstavil aktivnosti Ifle pri uvajanju sprememb na področju bibliografske kontrole, ki jih zahtevajo nove okoliščine elektronskega objavljanja (*IFLA to the rescue: how Division IV (Bibliographic Control) is responding to new issues in Bibliographic Control*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/096-Landry-en.pdf).

Upravljanje in trženje, statistika in evalvacija ter teorija in raziskave v knjižničarstvu: Upravljanje knjižnic v spreminjajočem se okolju – pravni, tehnični in organizacijski vidiki

Ricardo Gomez (University of Washington) je predstavil raziskavo v teku, katere cilj je primerjava lokacij za javni dostop do informacij (knjižnice, kiberkavarne, informacijske točke) v 25 državah v različnih delih sveta (*Libraries, Telecentres and Cybercafés: A study of public access venues around the world*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/107-Coward_Gomez_Ambikar-en.pdf). **Gildas Illien** (Bibliothèque nationale de France) je predstavila aktivnosti spletnega arhiviranja (*The challenge of introducing web archiving to library stakeholders and staff: playing with metrics and organization – the IIPC experience of the National Library of France*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/107-Illien). Poudarila je potrebo po tehničnem znanju knjižničarjev ter knjižničarskem znanju inženirjev. **Tord Høivik** (Oslo University College) je predstavil poceni in enostavno metodo zbiranja podatkov o aktivnostih uporabnikov na najbolj tipičnih mestih v knjižnici, ki jo lahko izvedejo knjižničarji sami (*Count the traffic*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/107-Hoivik-en.pdf). Metodo, ki temelji na rednih in sistematičnih opazovanjih dogajanja na javnih mestih v knjižnici (enkrat tedensko v obdobju več mesecev), so preizkusili v dveh norveških splošnih knjižnicah, in sicer v mestu s petindvajset tisoč prebivalci in v mestu s šestdeset tisoč prebivalci. **Marina Mihalić** (Nacionalna in univerzitetna knjižnica, Zagreb) je v svoji predstavitvi nacionalne knjižnice in univerzitetnih knjižnic poudarila težnje po avtomatizaciji (*Visualizing and defining effective library systems: Croatian academic libraries*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/107-Mihalic-en.pdf. **Vesna Vuksan** (Biblioteka grada Beograd) je predstavila knjižnico, pro-

gramsko opremo BISIS in uvajanje tehnologije spleta 2.0 (*At the Crossroads: Library and Technology*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/107-Vuksan-en.pdf). Aktivnosti Nacionalne knjižnice Beograd in povezovanja knjižnic v sistem COBISS.SR ni omenila.

Nova debatna skupina
Pozor, razlike: premostitev medgeneracijskega prepada

Nastopili so **Sue Hutley** (Australian Library and Information Association), **Barbara Schleihagen** in **Susanne Riedel** (German Library Association) ter **Keith Michael Fiels** (American Library Association). Vsak je predstavil svoje združenje in ugotovili so, da imajo podobne težave in da pri reševanju teh težav uporabljajo podobne pristope. Veliko knjižničarjev, ki so predani prostovoljnemu delu v združenjih, se bo v naslednjih letih upokojilo. Zato se vsa združenja že več let na različne načine sistematično trudijo spodbuditi k sodelovanju mlade že v času študija. Pri tem predvsem poskrbijo za njihove štipendije in vključevanje v organizacijo in aktivno nastopanje na konferencah.

Debatna skupina za knjižnice in splet 2.0
Souporaba bibliografskih podatkov in brezplačen "proizvod" knjižnic

Fundacija za odprto znanje (*The Open Knowledge Foundation* – OKF) je pokritizirala osnutek poročila Delovne skupine za bibliografsko kontrolo pri Kongresni knjižnici, ker ne zagotavljajo neomejenega dostopa do bibliografskih podatkov, njihove ponovne uporabe in redistribucije. OKF je objavila peticijo o tem, da morajo biti vsi bibliografski podatki brezplačni, kar podpirajo uporabniki in servisa, kot sta Library Thing in Open Library Project. Debatna skupina je želela prikazati, kaj to pomeni v praksi.

Uvodoma je bil predstavljen posnetek, ki ga je pripravila **Karen Coyle** (kcoyle.net, http://www.kcoyle.net/). Zavzema se za neomejen dostop do bibliografskih podatkov knjižnic. Udejstvuje se na različnih področjih in je s svojim mnenjem močno prisotna na spletu.

Sledil je nastop **Karen Calhoun** (OCLC) [1] o omejenih pravicah v okolju za souporabo podatkov (*Some Rights Reserved: The Environment for Data Sharing*). Nazorno je prikazala, kaj bi pomenila brezplačna redistribucija bibliografskih podatkov za knjižnice, ki te podatke kreirajo, in za OCLC, ki skrbi za razvojne, vzdrževalne in organizacijske vidike delovanja svetovnega kataloga WorldCat. Poslovni model OCLC-ja temelji na kreiranju in kontroli bibliografskih podatkov in je z vidika nastajajočega novega modela izmenjave in povezovanja podatkov zelo neugoden. Na tržišču nastopajo komercialni in nekomercialni ponudniki vsebine in metapodatkov, med avtorji spletnih dnevnikov (blogerji) prevladuje mnenje, da morajo biti podatki dostopni brez omejitev, dejansko pa vse institucije bolj ali manj omejujejo ponovno uporabo in redistribucijo podatkov. Navedla je nekaj praktičnih primerov omejitev uporabe:

- Amazon (cilj objave podatkov je povečati prodajo, vendar z obvezno povezavo uporabnika nazaj na Amazon);
- zapisi MARC – ProQuest (zapise je treba plačati, vpis v vzajemno bazo podatkov ni dovoljen);
- All Media Guide/All Music (imajo najstrožje pogoje – samo za osebno in nekomercialno uporabo);
- Twitter (njihova politika spodbuja souporabo podatkov, vendar z obvezno povezavo nazaj na Twitter);
- Wikipedia (najbolj liberalna glede uporabe podatkov; licenčna pogodba *GNU Free Documentation License* je zelo kompleksna in zahteva pripis dela izvirnega avtorja ali založnika);
- OCLC (nekomercialna uporaba za *WorldCat.org* je brezplačna; za ponovno uporabo in prenos podatkov za uporabnike, ki niso knjižnice, so potrebne pogodbe med njimi in OCLC-jem);
- Sherpa/RoMEO (brezplačno za zainteresirane stranke, vendar s pogoji za ponovno uporabo).

Karen Calhoun je izpostavila licenco *cc – Creative Commons*, ki sicer omejujejo nekatere pravice, imajo pa to prednost, da so enostavne za uporabnike in da njihova uporaba nenehno narašča. Dovoljujejo souporabo (kopiranje, distribucijo, izpis, izvajanje), predelavo (angl. *remix*) in izpeljavo del, vendar zahtevajo pripis avtorstva, kot ga opredeli avtor ali podeljevalec licence; uporaba v komercialne namene ni dovoljena; če se delo spremeni, nadgradi ipd., ga je možno distribuirati samo pod enakimi ali podobnimi licenčnimi pogoji.

V nadaljevanju je predstavila finančno in stroškovno ozadje produkcije metapodatkov oziroma vsebin:

- javni sektor – npr. Wikipedia (čeprav so izdelki za uporabnike brezplačni, se stroški produkcije pokrivajo iz davkoplačevalskih sredstev);
- družbeni sektor – npr. OCLC (neprofitni sektor, nevladne organizacije, izobraževalne organizacije itd., ki pokrivajo stroške z lastnimi prihodki ali donacijami);
- privatni sektor – npr. Amazon (organizacije v privatnem lastništvu, katerih cilj in prvi pogoj v tržnem gospodarstvu je dobiček).

Poslovni model kreiranja spletnih servisov je bistveno drugačen od tradicionalnega. Kot nova kategorija se pojavljajo inovatorji spletnih servisov, ki ne razmišljajo o dolgoročni usodi in preživetju servisa ter rentabilnosti

naložbe, ampak servis prodajo, če in ko se le-ta uveljavi. Kot primer je navedla Evana Williamsa, kreatorja spletne storitve Blogger, ki je to storitev prodal Googlu za 50 milijonov ameriških dolarjev.

Zahteva po brezplačnih podatkih, čeprav je njihovo kreiranje povezano s stroški, je kontradiktorna. Amazonov glavni vir dohodka je prodaja, za Google so to reklame, Wikipedia pokriva stroške z donacijami, OCLC s prodajo servisov itd. V realnem svetu ni brezplačnih vsebin, metapodatkov ali servisov, zato je za organizacije, katerih glavni proizvodi so prav vsebina, metapodatki in servisi, čas tranzicije zelo težak.

Svoja mnenja so izrazili tudi nekateri drugi poslušalci, predvsem predstavniki nacionalnih knjižnic. Po predstavitvah je sledila živahna diskusija, iz katere je bilo razbrati, da je argumente predstavnice OCLC-ja dojela večina prisotnih in da bi bilo zelo nespametno z neodgovornim eksperimentiranjem ogroziti stabilnost in varnost dobro delujočih sistemov in servisov.

Nabava in razvoj zbirk: Vse o avtorskih pravicah – različni pogledi na digitalizacijo knjižničnih zbirk

Jonathan Bengtson (University of Toronto Libraries) in **Robert Miller** (Internet Archive, San Francisco) sta predstavila skupni projekt digitalizacije, ki ga njuni ustanovi izvajata od leta 2004 (*Canadian Mass Digitization: the University of Toronto Libraries partnership with the Internet Archive – historical overview, recent issues, and future implications*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/139-Bengtson_Miller-en.pdf). **Klaus Ceynowa (**Bavarian State Library) je predstavil projekt digitalizacije v Bavarski državni knjižnici (*Mass Digitization for Research and Study: The Digitization Strategy of the Bavarian State Library*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/139-Ceynowa-en.pdf). Od leta 1997 deluje Münchenski center za digitalizacijo, ki ga je finančno podprla Nemška raziskovalna fundacija. V 10 letih so objavili na internetu 24.000 naslovov v obsegu 50 terabajtov. V dveh letih bodo digitalizirali nadaljnjih 38.000 nemških publikacij iz 16. stoletja. Leta 2007 so podpisali z Googlom pogodbo za digitalizacijo večmilijonske zbirke knjig in vezanih serijskih publikacij (iz obdobja od 17. do 19. stoletja), ki niso predmet avtorskih pravic. Vse stroške digitalizacije krije Google v zameno za "Google digitalno kopijo", ki bo vključena v Google Book Search in Google Web Search. Kopijo v fizični obliki dobi tudi knjižnica in jo lahko uporabi v OPAC-u, na spletu, v regionalnih ali državnih portalih. **Ed King** (The British Library) je predstavil projekte Britanske knjižnice za digitalizacijo zbirke, ki jo sestavlja 150 milijonov enot (625 km polic) in se letno poveča za tri milijone enot (12 km polic) (*British Library Digitisation: access and copyright*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/139-King-en.pdf). Poudarek je bil na predstavitvi treh projektov: glasbeni arhiv z 12.000 enotami, časniki iz 19. stoletja v obsegu 2 milijonov strani ter približno 100.000 knjig (25 milijonov strani), ki niso predmet avtorskih pravic. Prva dva projekta sta se izvajala v obdobju 2004–2007 in ju je financiral Skupni odbor informacijskih sistemov UK (UK Joint Information Systems Committee – JISC). Tretji projekt se je začel leta 2005, financirajo pa ga sami v sodelovanju s podjetjem Microsoft. Zelo veliko napora in časa je bilo vloženega v priprave, predvsem za aktivnosti v zvezi s pridobivanjem avtorskih pravic.

UNIMARC: Razvoj bibliografskih standardov – vloga in mesto formata UNIMARC

Alan Hopkinson (Middlesex University, London) je predstavil tretjo izdajo publikacije UNIMARC/B in načrtovane dopolnitve v prihodnosti (*UNIMARC Bibliographic Format, the new 3rd edition and the future*). Odločili so se za izdajo v obliki vezane publikacije, ker ji dajejo uporabniki in založnik prednost. **Mirna Willer** (Univerza v Zadru) je predstavila novosti v formatu UNIMARC/A, ki so predvsem posledica nove izdaje publikacije UNIMARC/B in modela FRAD (*New developments in UNIMARC/Authorities: impacts from the 3rd edition of the Bibliographic Format and the FRAD model*). **Maria Ineez Cordeiro** (National Library of Portugal) je predstavila rezultate analize o uporabi formata UNIMARC (*The UNIMARC landscape: updated overview*), ki kažejo, da se je v primerjavi s stanjem izpred deset let uporaba UNIMARC-a zmanjšala. Na MARC 21 so prešle države, kot so Češka, Južna Afrika, Indija in Švica, prehod pa načrtujeta še Belgija in Slovaška. Jedro problema vidi v tem, da knjižnični sistemi povečini ne podpirajo formata UNIMARC.

Posvet o stroki: Nov svet metapodatkov

Posvet je moderirala **Ellen Tise**, novoizvoljena predsednica Ifle, ki še ni prevzela dolžnosti (2007–2009), nastopila pa sta **Jay Jordan**, predsednik OCLC, in **Karen Calhoun**, podpredsednica OCLC za WorldCat in servise metapodatkov.

Jay Jordan je, kot običajno, predstavil širjenje globalne knjižnične mreže in s faktografskimi podatki po posameznih predstavništvih OCLC-ja po svetu ponazoril hitro rast. Na kratko je predstavil številne izdelke in storitve, ki jih ponujajo, zlasti tiste, ki so bili razviti v zadnjem času. Med projekti je posebej izpostavil projekte vključevanja velikih centralnih katalogov v WorldCat, tudi podpis pogodbe o vključitvi kataloga Francoske nacionalne knjižnice v WorldCat. Karen Calhoun je govorila o novostih,

izzivih in spremembah na področju katalogizacije in kreiranja metapodatkov, ki jih prinašajo nove tehnologije in potrebe uporabnikov. Kakovost ima veliko dimenzij in pomembno je predvsem to, kaj potrebujejo uporabniki. Spraševala se je, ali bo Google Books nadomestil knjižnične kataloge in kaj pomeni knjižnica kot prostor. Med vprašanji se je pojavilo tudi eno provokativno vprašanje o tem, zakaj DDC ni brezplačen. Odgovoril je predsednik OCLC-ja in povedal, da sam sicer nima nič proti brezplačnemu DDC-ju, nima pa odgovora na vprašanje, kdo naj pokrije letne stroške za njegovo vzdrževanje, ki dosegajo milijon ameriških dolarjev.

V okviru programa OCLC sem se udeležila še predstavitve globalnega virtualnega referenčnega servisa s QuestionPointom (*Global Virtual Reference Service With QuestionPoint*), ki jo je vodila **Susan McGlamery**, ter predstavitev **Joanne White** in **Janifer Gatenby** o podatkovnih virih OCLC ter o tem, kako jih knjižnični sistemi lahko uporabijo preko OCLC-jevih strojnih vmesnikov (*OCLC Data Resources and How Library Systems Can Benifit from OCLC Machine Interfaces*). Predstavili sta nove servise OCLC-ja in mrežo, namenjeno institucijam in posameznikom, ki razvijajo knjižnične aplikacije (*Developers Network*), s ponudbo številnih brezplačnih orodij in servisov, kot npr. WorldCat Grid Service.

Katalogizacija: Izmenjava standardov – sodelovanje z drugimi akterji

Pat Riva (Bibliothèques et Archives nationale du Québec) je predstavila objektno zasnovane funkcionalne zahteve za bibliografske zapise, in sicer z vidika uporabe v institucijah spomina (*FRBRoo: enabling a common view of information from memory institutions*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/156-Riva_Doerr_Zumer-en.pdf). FRBRoo pripravlja posebna skupina v okviru Mednarodnega odbora za muzejsko dokumentacijo (*CIDOC CRM Special Interest Group*, http://cidoc.ics.forth.gr/who_we_are.html). Model naj bi bil kompatibilna nadgradnja konceptualnega referenčnega modela CIDOC (CRM). Tematika in način predstavitve sta bila prirejena za razvijalce programske opreme. **Françoise Leresche** (Bibliothèque nationale de France) je predstavila različne iniciative knjižnic in arhivov pri poenotenju in razvoju standardov, ki bodo omogočali povezovanje knjižničnih in arhivskih zbirk ter uporabnikom prijazen dostop (*Libraries and archives: sharing standards to facilitate access to cultural heritage*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/156-Leresche-trans-en.pdf). **Elizabeth O'Keefe** (Morgan Library and Museum, New York) je na primeru kataloga Morgan Library & Museum prikazala, kako je možno strukturirati podatke o muzejskih zbirkah v formatu MARC 21 (*Sharing standards and expertise in the early 21st Century: moving toward a collaborative, "cross-community" model for metadata creation*, http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/156-Baca_OKeefe-en.pdf). Zelo nazorno je prikazala razlike v zahtevah za opis pri zbirkah v knjižnicah in zbirkah v muzejih (različen koncept avtorstva, različen pomen tipa objekta, statičnost/dinamičnost objekta itd.). **Anita Goldberga** (National Library of Latvia) je predstavila stanje v knjižnicah, arhivih in muzejih v Latviji preko skupnih projektov za razvoj standardov, souporabo podatkov in izgradnjo elektronskih zbirk (*Synergy towards shared standards for ALM: Latvian scenario,* http://www.ifla.org/IV/ifla74/papers/156-Goldberga-en.pdf).

Upravljanje znanja z informacijsko tehnologijo ter storitve knjižnic in raziskovalnih centrov za parlamente: Računalniška orodja za druženje in souporabo znanja

Uvodni nastop je imel **David Gurteen**, ki je demonstriral praktičen primer upravljanja znanja v okviru svojega svetovalnega podjetja (*Gurteen Knowledge Community* http://www.gurteen.com). Pri svojem delu implementira vse novosti spleta 2.0 in je uspešen, iz dneva v dan ima vse več strank in zaenkrat s svojimi aktivnostmi na spletu nima slabih izkušenj. V razpravi so sodelovali še **Mary Lee Kennedy** (Harvard Business School), **Moira Fraser** (Information and Knowledge, New Zealand Parliament) in **Patric Danowski** (Staatsbibliothek zu Berlin).

Seja Sveta in zaključna slovesnost

Med zaključno slovesnostjo smo po uvodnih formalnostih poslušali predstavitev letnega poročila, letnega finančnega poročila ter govor predsednice Claudie Lux.

Po zaključku konference sva s sodelavcem Matjažem Zalokarjem obiskala Knjižnico Univerze Laval ter Nacionalno knjižnico z arhivom Quebeca, ki je našla svoj prostor v nekdanji cerkvi.

Reference

[1] Calhoun, K. (2008). Some Rights Reserved: The Environment for Data Sharing. Predstavitveno gradivo s konference IFLA v Quebecu (10.–14. 8. 2008).

Marta Seljak